ROLUL JOCULUI DIDACTIC MATEMATIC ÎN DEZVOLTAREA GÂNDIRII CREATOARE A PREŞCOLARILOR

Oana CODREANU
CZU: 373.2.02:51-8:159.954.4 *oanacodreanu@yahoo.com*

Învăţarea matematicii se construieşte ţinând seama de particularităţile psihice ale celor care o studiază. Specificul gândirii copilului de vârstă preşcolară se manifestă prin a fi concret-intuitivă.

Pe baza cunoaşterii celor doi factori principali – matematica şi copilul – vom încerca să evidenţiem rolul jocului didactic în dezvoltarea gândirii creatoare a preşcolarilor prin activităţile de matematică ca modalitate de stimulare a randamentului şi progresului şcolar, ca bază a cultivării unui repertoriu motivaţional favorabil învăţării matematicii.

Cea mai des folosită metodă, care determină copilul să devină direct participant la procesul de învăţare, este jocul didactic. Încorporat în activitatea didactică imprimă acesteia un caracter activ și dinamic, degajează o stare de bine, prevenind astfel instalarea unei stări de oboseală, plictiseală sau monotonie. Sub raport structural, psihologic orice tip de joc constituie o îmbinare a componentelor intelectuale cu cele afectiv-motivaţionale. Conținutul și structura unui joc didactic sunt bine organizate, acestea fiind strâns legate de particularităţile de vârstă ale elevilor și de sarcinile didactice. Jocul didactic respectă o serie de reguli și îl putem desfășura în orice moment al progrmului unei zile. Punctul de plecare într-un joc îl constituie noțiunile pe care le deţin copiii din experienţele anterioare până în momentul derulării activităţii. Sarcina jocului are rolul de a antrena preşcolarii să colaboreze, să comunice, să socializeze și să găsească individual sau prin cooperare soluții diverse de rezolvare [3, p. 45].

Jocul didactic matematic este şi un mijloc de evaluare, arătând în ce măsură preşcolarii şi-au însuşit cunoştinţele necesare, gradul de formare a reprezentărilor matematice, a priceperilor şi deprinderilor de a realiza sarcinile în succesiunea dată de educatoare şi de a se integra în ritmul cerut, de a da răspunsuri prompte şi corecte. Acesta cuprinde

următoarele laturi constitutive: conţinut, sarcină didactică, reguli de joc, elemente de joc [1, p. 90].

De asemenea, jocul didactic matematic contribuie la realizarea sarcinilor educaţiei morale: dezvoltarea stăpânirii de sine, a autocontrolului, a spiritului de independenţă, a disciplinei conştiente, a perseverenţei, a sociabilităţii, a unor trăsături de caracter, aspecte atât de necesare în activitatea instructiv-educativă.

Jocurile didactice matematice trebuie să fie realizate într-un mod dinamic şi atractiv, ceea ce presupune respectarea unor cerinţe: operativitate, mişcare, precizie, rigurozitate ştiinţifică; antrenarea cât mai multor copii în joc; confruntarea liberă de idei; exprimarea corectă folosind terminologia matematică adecvată; crearea pe timpul jocului a unor situaţii problemă [5, p. 54].

Curriculumul pentru învățământul preșcolar evidențiază că prin jocul matematic copilul este pus în situația de a deveni conștient de propria gândire, de a ști ce face și pentru ce face, de a se exprima într-un limbaj corect și precis. Astfel, înainte de a cunoaște numerele naturale, copilul trebuie să stabilească contacte nemijlocite cu mulțimile de obiecte, să le descopere proprietățile caracteristice, să stabilească relații între ele și să efectueze diverse operații din care să rezulte noi mulțimi cu noi proprietăți. Procesul formării conceptului de număr natural până la 10 se face progresiv. După însușirea numerelor 1-10 se pot practica jocurile *Ce numere au fugit?* sau *Numără corect!*, prin care urmărim deprinderea copiilor cu ordinea crescătoare sau descrescătoare a numerelor. Compunerea de probleme este o altă modalitate de a dezvolta gândirea creatoare a copiilor [5, p. 57].

Ponderea cea mai mare în activităţile cu conţinut matematic revine jocurilor pentru construirea mulţimilor care sunt, de fapt, exerciţii logice de clasificare a obiectelor după un criteriu dat sau stabilit pe baza unor comparaţii. Aceste jocuri oferă posibilitatea valorificării cunoştinţelor în cadrul activităţilor matematice prin raportarea corectă a cantităţii la număr, prin aprecierea globală, prin punerea în corespondenţă [4, p. 124].

Având permanent în vedere că jocurile matematice reprezintă o activitate de bază în grădiniţă, observarea comportamentelor

preşcolarilor în cadrul acestor jocuri, permite o evaluare corectă a progreselor înregistrate de aceştia în dezvoltarea gândirii, îndeosebi în sfera operaţiilor de analiză, sinteză, comparaţie, observare şi permite formularea unor aprecieri prognostice cu privire la evoluţia lui, cu posibilitatea intervenţiei în aspectele deficitare. Jocurile didactice îşi evidenţiază valoarea formativă tocmai prin calitatea lor de a pune copilul în situaţia de a acţiona asupra obiectelor, reconstruind realul în lumina unor principii logice, implicate în acţiune prin modul ei de organizare.

Jocul didactic matematic a fost clasificat de specialişti după mai multe criterii. Astfel, după unii autori jocurile didactice matematice pot fi clasificate:

- jocuri didactice de formare de mulţimi care implică exerciţii de: grupare, separare, exemplificare care vor duce la dobândirea abilităţilor de identificare, scriere, selectare şi formare de mulţimi;
- jocuri didactice de numeraţie care contribuie la consolidarea, verificarea deprinderilor de aşezare în perechi, comparare, numărare conştientă, de exersare a cardinalului şi ordinalului, de familiarizare cu operaţiile matematice de formare a raţionamentelor de tip ipotetico-deductiv;
- jocuri logico-matematice care urmăresc familiarizarea copiilor cu operaţiile cu mulţimi [2, p.76].

Aceste tipuri de jocuri urmăresc formarea la copii a capacităţilor de a acţiona şi de a gândi logic, de a lucra cu structuri şi operaţii logice şi cu elemente de teoria mulţimii, fără ca în mod necesar să se transmită copiilor termenii, simbolurile şi noţiunile folosite în aceste ştiinţe. În jocurile logice accentul nu cade pe însuşirea de informaţii de ordin matematic, ci pe latura formativă a activităţii, adică pe dezvoltarea capacităţilor implicate în operarea cu noţiunile matematice şi logice.

Dezvoltarea gândirii critice constituie un obiectiv important, de tip formativ şi se realizează prin folosirea cu precădere a unor strategii interactive care îi scot pe copii din ipostaza de obiect al formării şi îi transformă în subiecţi activi, coparticipanţi la propria formare. Gândirea creatoare are la bază reactualizarea cunoştinţelor, analizarea diferenţelor, observarea relaţiilor cauză-efect, extragerea ideilor din

exemple, susţinerea ideilor cu exemple şi evaluarea informaţiilor în funcţie de valoarea de adevăr.

Ca formă de realizare a activităților matematice, jocurile didactice antrenează operațiile gândirii (analiza, sinteza, comparaţia, clasificarea, abstractizarea, generalizarea), contribuie la dezvoltarea limbajului în general şi a celui matematic în particular, a imaginaţiei şi atenţiei voluntare, la formarea priceperilor şi deprinderilor (de grupare, comparare, ordonare a mulţimilor), la formarea percepţiei spaţiului şi timpului.

Metoda jocurilor valorifică avantajele dinamicii de grup, independenţa şi spiritul de cooperare, participarea afectivă şi totală. Condiţia principală a jocului didactic este aceea de a-i face pe participanţi să-şi dea seama că se află într-o situaţie de învăţare, că primează aspectul cognitiv şi ca atare, acesta trebuie să se desfăşoare cu toată seriozitatea, astfel, prea puţin obişnuiţi cu o asemenea modalitate de lucru, ei sunt înclinaţi să vadă totul ca un moment de divertisment, de amuzament, ceea ce prejudiciază atingerea sarcinilor de învăţare prestabilite [1, p. 73].

Referințe:

1. ANTOHE, V., GHERGHINOIU, C., OBEADĂ, M. *Metodica predării matematicii. Jocul didactic matematic. Suport de curs*. Brăila, 2002. ISBN: 973-99744-7-3.
2. ANTONOVICI, Ș., JALBĂ, C., NICU, G. *Jocuri didactice pentru activitățile matematice în grădiniță – culegere*. București: Aramis Print, 2007. ISBN: 2000000348957.
3. COSMOVICI, A., IACOB, L. *Psihologie şcolară,* Iaşi: Polirom, 1999. ISBN: 9789734610778.
4. CLAPARÈDE, É. *Psihologia copilului şi pedagogia experimentală*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1975.
5. Curriculumul Educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în Republica Moldova. Chișinău, 2007.
6. LUPU, C., SĂVULESCU, D. *Metodica predării matematicii*. Pitești: Editura Paralela 45, 1999.
7. PERETEATCU, M. *Jocuri didactice matematice*. Chișinău: Lumina, 1990.